

tremes— d'etimologies toponímiques, com fa Wartburg: bé pot ser que vinguin d'aquest mot el nom de *Lausanne* i de diverses localitats alt-italianes més enllà del Piemont, però no és prudent de comptar amb això per ampliar l'àrea del mot primitiu, ni d'allegar las grafies antigues *Leusonna*, *Lousonna*, del nom de la ciutat suïssa, per determinar la forma originària del diftong. —² No deixa de ser indicatiu de l'obscuritat de la qüestió el fet que no en vagin dir res les obres de lingüistes de qui tant es podia esperar que en parlessin: Diez, Thurneysen, Weisgerber, Pokorny, Longnon; alguna cosa en Gröhler, *Frz. Ortsnamen*, 209, poc il·lustradora. I sobre noms de lloc suïssos, JUHubschmid, *VRom.* III, 102-3. —³ A desgrat de les idees fixes de Hubschmid, *RFGn.* LXIV, 55. Millor Bolelli, *It. Dial.* XVIII, 50, 207. —⁴ El punt cabdal és que aquestes arrels no consta que hagin llegat res a les llengües cèltiques; o bé poca cosa i de forma ben allunyada: el grupet de l'irl. ant. *altain* 'navalla, rasor' (Pok., 986). L'arrel PLEIS- (que ja no explica el diftong en *ŷ* de LAUSA, ni hi podria tenir sinó relació ben indirecta) s'havia cregut que donaria l'irl. ant. *slind* 'rajola, lloseta', bretó *sklent* 'llicorella'; però ara resulta que ni això hi ha, perquè són manlleus del llatí SCINDULA (> **scindna*, Pok., IEW, 1000.32).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *lloat*, *llover*, *Llua*, *llosarda*, *lloser*, *Lluelles*, *Lloar*, *llosada*, *La Llosada*, *Lloseta*, *llosal*, *llosam*, **lausame*, *llosmo*, *llosana*, *llosanca*, *lloanca*, *lloanca*, *lloanca*, *lliuranca*, *lluena*, *lliuretó*, *llosar*, *llosarda*, *llosastra*, *llostre*, *llosat*, *llosca*, *llosco*, *llosella*, *lluella*, *llosalla*, *llosellar*, *enllo(s)ellar*, *lloser*, *llozero*, *llozero*, *llozero*, *llozero*, *lloset*, *Llauset*, *llosa*, *lloseta*, *lluïssa*, *enllosar*, *enllosat*, *enllosament*, *desenllosar*.

Llosange, V. *lloar* *llosar*, *llosarda*, *llosat*, V. *llosa*

LLOSC, del llatí *lŭscus* 'borni', 'guerxo', 'llosc, 40 miop'. □ 1.ª doc.: Llull.

El fem. *llosca* figura en els Proverbis Rimats de Llull (*Rom.* XI, 200). «Gran arteria / hac Na Maria / de Mompeller, / Reyna, muller / del rey En Pere / --- / ella callava, / ell era *llosc*, / lo retret *fosc*: / no discernia / ab qui dormia; / altra ·s cuydava, / no ·s *talayava* / sa muller *fos*»; «mas lo subtil, / de fort estil, / cert transcendent / mon sentiment, / theòric, alt: / trobant-me falt, / de vista *llosca*, / e ab ma fosca, / fals', aprensiva / --- / d'ull lo perdia, / no l'entenia / ---», JRoig (*Spill*, 8712, 15521). Chabàs comenta (p. 326) «en València, *llosc*, *bizco*, *miop*».

En efecte, va usar-lo un gran valencià: «no cuydeu, dona, que bé-us escayga / --- / a mercader liurar vostre cors vil / --- / e si volecu que-us ne don conexas: / sa faç és gran, ab la vista molt *llosca*, / sos fonaments són de lagost o mosca: / cert no merex draps vendre de Florença»; «amagat en loc *fosc* / e veig a tothom ésser *llosc* / per a poder-lo divisar» (no sé si aquí vol dir 'indistint' o si cal esmenar ésser en es-

sent), Ausiàs (XLII, 2f; CXVIII). En el dicc. de rims de JMarc, *llosc* com a rim de *fosc* i *mosc*. Mot de matís més o menys afectiu, però usual fins avui a tots els dialectes. En català central se senten totes les variants: *lòsk*, percebuda com la més correcta, *lòsku* i *lúsku* més colloquials (tots tres els he sentits parlant a gent de la meua família etc.).

D'aquesta se serví Verdaguer, que ja en l'escalaborn de l'*Ail.* posava: «cada volta que poden del fanch y escuma traure / lo cap, cercan a l'hèroe, *lluscos* y pan-tejant» <ed. 1878: «aguaytan *lluscos* si l'hèroe enlloc se veu>; / y creuhen, no obirant-lo, que en lo pregon deu jaure» (IX, 5b). *Llosco* a Mall., Tort. (Moreira, *Folkl. Tort.*, 98) i Val. (a les muntanyes de Sella hi ha el Pla 'l *lòsko*): «si no era *llosco* hi degué tornar», Obrador (*BSAL* VIII, 309b); des del val. deu haver passat al murc. *llosco*; *lúsko* és la forma del cat. occid. pirinenc (Tor de Vall Ferrera, Andorra, 1932-4) i del rossellonès, si bé allí aquesta grafia és equívoca vist que la *ç* allí es pronuncia *ú*: «—Mes, si veieu tot això, / i si jo no ho veig... és que som *llusco*, jo? / —I ben segur que n'ets! --- —Som *llusco*! Ai mon Déu! som *llusco*! quin malhur! / —I a les palpantes marxava ---», Saisset (*Catal. R.*, 110).

El significat, en la nostra llengua, és doncs, pertot, 'molt curt de vista, molt miop' (llevat potser 'guerxo' en val., Chabàs, i potser també a Sella). Així com en francès *louche* sembla haver arribat al sentit de 'brut, deshonest' (*affaire*, *endroit*, *louche*) passant per 'fosc, tenebrós', és possible que també a l'Emp. hagi fet el primer pas en aquest sentit judicant pel nom de *La Font lòska* a Vilamalla venint de Figueres (1958) que sembla valer per 'obac, tenebrós'. També el murc. *llosco* és 'fosc, a mitja llum', però aquest, a causa de la *ll*, ha de ser manlleu nostre i no pas mot autòcton.

El ll. *LUSCUS* significava sobretot 'borni', alguna vegada 'guerxo'; i, judicant per diversos derivats, degué tenir-hi ja també l'acc. 'miop, que no hi veu gaire'. Accs. comprovades aquestes dues per certes glosses (*CGL* II, 438.31; 'minus videns', *CGL* IV, 11.29; v, 219.34; cf. Ernout-M. i Walde-H.). S'ha conservat en port. *lusco* 'borni', 'guerxo', 'cec' i gall. *lusco* (*DECH* III, 716b39ss.), però no ha sobreviscut en castellà, mai ni enlloc, si bé podem creure que són autòctons el sanabr. *llosco* «intestino grueso del cerdo, morcón» (pròpiament 'el cec'); i l'ast. *llisgu*, que deu resultar d'un encreuament del mot luso-leonès amb el castellà *bizco/bizgo* (Vigón). Al Ministre José Ant. Caballero li deien *El llisgu de Madrid*: Somoza, *Cosiquines de la mi quintana*, pp. 213, 229).

En canvi, la supervivència de *LUSCUS* ha estat ferma en oc., it. *losco* i fr. *louche* (V. supra); en llengua d'oc el mot ha conservat el significat semblant al català, sense desviar-se cap a l'acc. francesa, i això fins en el Baix Llemosí: *lohtstse*, *-tso* «celui qui a la vue courte et basse, myope»: «es talomén *loutse* que nou ve pas à quatre pa» (Béronie, p. 133). I ja s'hi troba a l'Edat Mitjana, per exemple en *Fiamenca*, amb sign. ben igual al català: «en petit d'ora, / Deus laora / --- se-z Èl estors <'evita'> / que mon séiner non o conosca, /